

Список літератури: 1. Баранов О. Над „цифровою прірвою” / Олександр Баранов // Дзеркало тижня. – № 2 (427) 18 -24 січня 2003. 2. Иноземцев В. Л. Технологический прогресс и социальная поляризация в XXI столетии // Политические исследования. – 2000. – №6. – С. 28 - 29. 3. Картунов О.В. Інформаціональна парадигма як теоретико-методологічна основа модернізації вищої освіти / Картунов О.В., Маруховський О.О. // Проблеми гуманізації навчання та виховання у вищому закладі освіти: Матеріали третіх Ірпінських міжнародних науково-педагогічних читань. – Ірпінь: Національна академія ДПС України, 2005. – С.24-28. 4. Ковалевський В.О. Висновки // Українське інформаційне суспільство. – Режим доступу: [<http://kovalevsky.diallink.net/concl.htm>]. 5. Коваль Т.І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності: Навч.-метод. посібник. / Коваль Т.І., Сисоєва С.О., Сущенко Л.П. – К.: Вид.центр КНЛУ, 2009. – 380 с. 6. Перетятко О.В. Шляхи формування інновативності педагога: до історії питання / Перетятко О.В. // Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: Збірник наукових праць. – К., НПУ, 1999. – Вип.3. – С.17-22. 7. Програма підтримки вироблення стратегії реформування освіти „Система педагогічної освіти та педагогічні інновації”. – Режим доступу: <http://www.programs.edu.ua>.

А.М. Коломієць

ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ОСВІТИ

На основі аналізу об'єктивних тенденцій розвитку інформаційного суспільства виділено низку закономірностей, особливостей і проблем розвитку вищої освіти.

А. Н. Коломиец

ПРОБЛЕМЫ ИНФОРМАТИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ

На основе анализа объективных тенденций развития информационного общества выделен ряд закономерностей, особенностей и проблем развития высшего образования.

A.N. Kolomiets

PROBLEMS INFORMATIZATION OF EDUCATION

On the basis of the analysis of the objective tendencies of informative society the author points out certain regularities, peculiarities and problems of the development of higher education.

Стаття надійшла до редакції 12.06.2010

УДК 316.1

*Пономарьов О. С.,
м. Харків, Україна*

ВИХОВНИЙ ВЕКТОР НОВОЇ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

1. Загальна постановка проблеми. Ті дійсно кардинальні зміни, що відбуваються, хоча і вкрай хаотично та безсистемно, в суспільно-політичній, соціально-економічній і духовно-культурній сферах життя України, разом зі своїми безсумнівними позитивами сприяли водночас і появі цілої множини деструктивних явищ. До них необхідно віднести спотворення моральної свідомості і системи життєвих цілей і цінностей, помітну емоційно-вольову і соціальну незрілість значної частини населення, в першу чергу нашої молоді, в тому числі і студентства.

Ця ситуація істотно загострює проблему виховної діяльності, роль якої, на жаль, виявилася сьогодні помітно пониженою як в педагогічній теорії, так і в освітній практиці. Слід відверто визнати, що сучасна філософія освіти, яка прагне виявити і розв'язати проблеми, що зумовили кризу світової освітньої системи, зосереджується переважно на деталях, не охоплюючи ситуації у її системній цілісності. Іншими словами, аналіз цієї ситуації не супроводжується і не доповнюється синтезом, що тільки й дало б можливість трансформувати отримані плідні результати рефлексії у конкретні практичні рекомендації, спрямовані на подолання кризи.

Тому сьогодні такої актуальності набуває загальна проблема глибокого філософського аналізу виховного вектору освіти, недостатня увага до якого стає основною причиною багатьох негативів, породжує бездуховність, відсутність ідеалів, деформацію суспільних відносин і цінностей.

2. Зв'язок проблеми з актуальними теоретичними і прикладними завданнями зумовлений самою сутністю, змістом і призначенням освіти як своєрідного соціального феномену, як вкрай важливого і відповідального суспільного інституту, який сьогодні опинився у глибокій кризі, що набула системного характеру. В результаті педагогічна теорія і освітня практика втратили виховні орієнтири, які в умовах нових соціальних реалій набувають особливої значущості. Сьогодні їх зміст і характер впливу на людину мають стати предметом поглибленої філософської рефлексії. Без неї освіта не зможе отримати надійні світоглядно-методологічні засади ефективної організації цілісного навчально-виховного процесу.

3. Аналіз досліджень і публікацій з проблеми переконливо свідчить про усвідомлення її важливості й актуальності. В цьому легко переконатися при знайомстві з працями В. І. Андреева, В. П. Андрущенко, Г. О. Балла, Л. О. Белової, А. М. Бойко, М. З. Згуровського, О. Е. Коваленко, В. А. Козакова, В. Г. Кременя, Н.В. Кузьміної, В. О. Лозового, Л. С. Нечепоренко, С. М. Пазиніча, В. В. Рибалки, В. А. Сластьоніна, та інших.

Вони виходять переважно з основоположних ідей А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського, яку заклали фундаментальні основи теорії виховання. Істотний внесок у її розвиток належить І. Д. Беху, Л. П. Вовк, І. А. Зязюну, О. М. Пехоті, І. Ф. Прокопенку та іншим.

Важливість завдань з виховання студентства підтверджується тим, що в нових суспільно-політичних і соціально-економічних умовах Україна вже тривалий час переживає глибоку системну кризу, подолання якої можливе лише шляхом цільового формування нової генерації національної еліти – знаючих, мислячих, енергійних фахівців з чіткими моральними принципами, які б були справжніми носіями духовності і культури.

У цьому відношенні В. Г. Кремень цілком справедливо вважає, що «без сумніву, наша економізована епоха, «огрошовлені» господарство і культура вносять корективи у світогляд, у ціннісні орієнтири, що змушує кожну мислячу людину переглядати своє ставлення до дійсності». Тут же вчений з тривогою запитує, «але чи не занадто різко ми інколи розлучаємося з тим, що довгий час плідно працювало на суспільство, на формування нації, на її культуру? Звичайно, сучасні інноваційні підходи до осмислення нових реалій суспільного буття змушують критично ставитися до старих методів праці,

догматизму, забобонів, примітивізму, віджилих ідей і минулих цінностей, снобізму в ставленні до звичайної, без «статусу» людини» Автор підкреслює при цьому, що «проте є речі, які назавжди залишаються в житті народу, без яких він не може існувати – мораль, історія, культура, мова, духовність. Творцем і носієм цього надбання були і є *інтелігенція*» [1, с. 3].

Сформувати ж інтелігенцію без системного, чітко цілеспрямованого та відповідно організованого виховного впливу на студентів в процесі фахової їх підготовки у вищому навчальному закладі практично неможливо. Зміни ж, що відбуваються в суспільному бутті та в суспільній свідомості, фактично унеможливають безпосереднє застосування традиційних форм і методів виховання, оскільки вони вже не спрацьовують в умовах нових соціально-економічних і духовно-культурних реалій. Сьогодні навіть постановка цілей виховання студентів викликає дискусії й різні, інколи протилежні підходи. Ця ситуація вимагає розробки нових концептуальних проблем філософії освіти взагалі й філософії виховання зокрема як невід'ємних компонентів і методологічних основ сучасної педагогіки вищої школи.

Філософія виховання, як і система виховання у вищій школі взагалі мають виходити з основоположних установок, розроблених провідними вченими – філософами і педагогами, фахівцями з психології освіти і виховання. Однак, на жаль, сьогодні ще відсутній навіть єдиний підхід до визначення і розуміння змісту і предмету філософії освіти, в тому числі й педагогічної антропології як методологічної основи навчально-виховного процесу. Показовим у зв'язку з цим уявляється твердження С. А. Смирнова про сутність і роль педагогічної антропології, стосовно якої «одні дослідники вбачають головне завдання у розробці емпіричної теорії і філософському аналізу понять педагогіки. Другі – в дослідженні проблеми і теорії особистості. Треті вважають її наукою про освіту як особливий інститут. Четверті впевнені, що педагогічна антропологія – міждисциплінарне поле для концептуальних розробок» [2, с. 102].

Філософська ж антропологія досліджує природу і сутність людини, визначає, за виразом В. Г. Табачковського, критерії «людськості» у всіх сферах життя і взаємозв'язок людини і світу. Вона досліджує співвідношення і взаємодію вселюдського й індивідуально-унікального в кожній людині, призначення людини, можливості та умови її особистісної самореалізації. Ці питання і шляхи їх сприйняття і усвідомлення кожною людиною з метою самовдосконалення і мають бути основою філософії виховання. Адже вона повинна формувати методологічні основи підготовки людини до успішного життя в умовах конкретного суспільства. Як справедливо пише Є. Андрос, «соціокультурний і духовний розвиток людини знову і знову ставить питання про те, як, спираючись на наявний антропо- та соціокультурний і духовний досвід, спробувати облаштувати дім власного буття. Облаштувати так, щоби збалансувати два принципові імперативи: можливість індивідуальної самореалізації та необхідність створення умов неконфліктного співбуття людей» [3 с. 231].

Таке ж співбуття в умовах наявності цілком природної відмінності, а той й протилежності цілей, інтересів і прагнень різних людей, з одного боку, стає єдиною можливістю нормального функціонування і розвитку соціуму, а з іншого, – може бути забезпечене тільки шляхом цілеспрямованого виховання людей, прищеплення їм толерантності, розуміння необхідності враховувати цілі, прагнення й інтереси інших як одну з передумов того, що будуть враховані й твої цілі, прагнення та інтереси.

4. Виклад основного матеріалу. Складна, відповідальна і досить суперечлива проблема виховання студентства ще, на жаль, не знайшла належного висвітлення саме у дослідженнях з філософії освіти. В той же час надзвичайна важливість виховної діяльності полягає не тільки в необхідності забезпечення її відповідності загально прийнятому змісту освіти як єдності всіх компонентів цілісної системи – навчання,

виховання і особистісного розвитку людини, її соціалізації, тобто її всебічної підготовки до життя і діяльності в умовах конкретного суспільства. В реальній дійсності виховання студента, формування і розвиток його світоглядних позицій, його духовності, життєвих цілей і цінностей, моральних принципів і переконань є неодмінною умовою і потужним засобом формування його загальної і професійної культури, без якої він просто не може вважати себе справжнім професіоналом у сфері своєї фахової діяльності. А саме справжнього високого професіоналізму сьогодні бракує більшості випускників вищої школи і навіть окремим їх педагогам.

На глибоке переконання автора, в системі вищої освіти, де відбувається професійна підготовка майбутніх фахівців і куди приходять вже не діти, а люди з певними поглядами і переконаннями, прагненнями та інтересами, не повинно бути виховної роботи у тому її розумінні, яке є характерним для середньої школи. Тут повинна бути системна виховна діяльність, за якої педагог не виховує студентів, а вони самі у нього виховуються. Рівнем своїх знань, прикладом свого відношення до справи, до професійної і педагогічної діяльності, своїм ставленням до студентів, своїми світоглядними позиціями, моральними принципами і переконаннями він має являти певний ідеал для студентів, який спонукає їх прагнення наслідувати цей приклад.

Сьогодні ж, на жаль, у певній частині педагогів вищої школи досить поширеною є думка, що певне послаблення уваги до виховання, яке порушує цілісність навчально-виховного процесу і не дає змоги належним чином сформувати особистість фахівця, є неминучим наслідком науково-технічного прогресу і стрімкого зростання обсягу знань. За цих умов, мовляв, на виховну діяльність не вистачає часу. Та й цілі її сьогодні чітко не визначені, оскільки в суспільстві відбувається істотна зміна життєвих цінностей та ідеалів, які ще не отримали належного осмислення з позицій філософії освіти і педагогічної практики. Закономірним результатом такого ставлення стає в решті решт і послаблення уваги до якості суто професійної підготовки студентів. Адже без формування їх ціннісного ставлення до своєї майбутньої фахової діяльності, без усвідомлення її суспільної значущості й основної передумови життєвого успіху неможливо забезпечити належної особистісної самореалізації. А таке формування визначальним чином здійснюється як результат спеціально організованого системного і цілеспрямованого впливу виховної складової освіти. Ось чому виховний вектор набуває такої важливої ролі в сучасній освітній парадигмі й вимагає глибокої уваги до його філософської рефлексії. На глибоке переконання автора, тільки за її результатами і можна визначити концептуальні основи і принципи виховної діяльності у вищій школі.

Однак, як свідчить практика, її відсутність негативно позначається і на ставленні значної частини студентів до свого навчання, тобто до оволодіння своєю професією, і на якості їх фахової підготовки й наступної діяльності, і на втраті авторитету знань, освіти та освіченості в суспільній свідомості. Останній чинник виявляється цілком закономірним через низький рівень підготовки, зумовлений фактичною відсутністю виховного компонента при організації і здійсненні навчального процесу. Результатом стає вкрай низький рівень професійної компетентності випускників вищої школи.

Для підтвердження цієї тези вважаємо доцільним навести думку відомого фахівця у галузі філософії освіти В. Ф. Клепка, який, порівнюючи ситуацію в Україні і США, пише, що «престиж освіти в американському суспільстві досить високий і не лише у сферах високої інтелектуальної діяльності, але й на ринку робочої сили». Ставлячи цілком резонне питання, «чому ж «еліта знання» в нашій державі не має високого соціального престижу, чому освіченість знецінена», вчений відповідає, що «у низькому престижі освіченості в нашому суспільстві винна сама освіченість». За його словами, «справа в тому, що освіченість, яка функціонує у суспільстві в середньому як загальна норма, на сьогодні не вдовольняє громадські вимоги. Кожен з нас бажає лікуватись у високоосвіченого лікаря, дітей навчати у висококваліфікованого і майстерного

педагога, домашню побутову техніку ремонтувати у майстра своєї справи. Але часто-густо натикаємося на некомпетентність, необізнаність, врешті рещт – на звичайнісіньке шахрайство» [4, с. 13-14].

Без рішучого подолання ситуації, яка породжує вказані явища, будь-які гасла стосовно європейського вибору України і наближення якості життя до європейській стандартів залишаться безпідставною фантазією, а країна так і залишиться на узбіччі магістральних шляхів інноваційного розвитку сучасної цивілізації. Вина за це ляже саме на систему освіти, яка своєчасно не змогла визначити своїх нових завдань, знайти доцільні шляхи і засоби ефективного їх розв'язання. А зміст же цих завдань полягає всього лише у забезпеченні відповідності між суспільними вимогами до професійної компетенції та особистісних якостей фахівців і характером їх підготовки та вихованості. Під самою ж цією компетенцією мається на увазі високий рівень професійної і психологічної готовності випускників до належного виконання функцій, передбачених змістом і характером їх фахової діяльності.

У цьому відношенні доцільно навести думку відомої дослідниці з проблем сучасної освіти С. О. Сисоєвої, яка переконана, що «залучаючи майбутнього фахівця до професії, ми спостерігаємо протиріччя, яке виявляється у тому, що організація навчально-пізнавальної діяльності неадекватна професійній праці». Саме тому, за її словами, «сьогодні постає нагальна проблема впровадження такого навчання, яке б забезпечило перехід, трансформацію одного типу діяльності (навчально-пізнавальної) в інший (професійну) з відповідною зміною потреб, мотивів, цілей, дій (вчинків), засобів, предметів і результатів» [5, с. 33].

Хоча формально тут і не вживається слово «виховання», однак цілком зрозуміло, що зміна «потреб, мотивів, цілей, дій (вчинків)», додамо до цього також ще й ціннісні орієнтації особистості студента і найголовніше – ціннісне сприйняття ним своєї професії й майбутньої професійної діяльності, глибоке розуміння її суспільної значущості, формуються саме в процесі виховання. Його ж зміст і характер мають бути спрямовані на формування у студентів усвідомлених потреб, цілей і мотивів глибокого оволодіння їхньою майбутньою професією як єдиним джерелом і надійним засобом творчої та особистісної самореалізації, досягнення життєвого успіху і суспільного визнання. Разом з цим у них формуються і духовність, і громадянськість, і порядність, і патріотизм, і прагнення постійного самовдосконалення.

Цілком справедливо зазначають російські дослідниці О. М. Нікуліна та О. В. Родькіна, що «сучасні вимоги до виховання студентів актуалізують завдання підготовки активної, цілеспрямованої особистості, яка виявляє високий рівень духовно-моральної культури, адаптивної до норм і цінностей, що формуються у суспільстві, до життєдіяльності, пов'язаної з великою кількістю кризових, стресових ситуацій, здатної їх конструктивно долати». На їхню думку, саме «у зв'язку з цим зростає значущість виховного процесу в вузі» [6, с. 53]. А ця значущість має бути підкріплена належним світоглядним і методологічним інструментарієм і методичним забезпеченням процесів її ефективного здійснення.

Однак ні філософія освіти, ні педагогіка вищої школи, ні сама система професійної освіти не приділяють належної уваги розробці і впровадженню відповідних виховних засобів, адекватних сучасним суспільним потребам. Це пов'язано з недостатньою визначеністю цілей освіти й відсутністю чіткої парадигми її розвитку. Як цілком справедливо підкреслює з цього приводу В. Е. Чудновський, сьогодні «фактично відсутня єдина лінія розвитку освіти. Розвиток відбувається зигзагоподібно, злети чергуються з падіннями. На кожному новому історичному етапі ставиться завдання створення нової школи; при цьому прагнення відмежувати її від недоліків минулого часто призводить до втрати накопиченого раніше позитивного досвіду.

Наноситься шкода сенсу розвитку процесу освіти: перекреслити минуле – ще не значить вирватися у майбутнє» [7, с. 53].

Основним недоліком виховної практики у вищій школі, на наш погляд, постає відсутність чітко визначених її цілей і цінностей. А. Л. Журавльов і А. Б. Купрейченко зазначають, що «приблизно з середини ХХ століття наші сучасники ведуть боротьбу за перехід від замкненої на групових цінностях поляризованої моральнісної свідомості, характерної для періоду ідеологічних протистоянь різних держав і культур, до толерантного і гуманістичного «планетарного мислення». На їх переконання, «такий напрям зміни життєвих цінностей і пріоритетів є зовнішньо детермінованим і раціональним перед лицем загальних цивілізаційних ризиків і загроз» [8, с. 7]. Формування ж у студентів дійсно «планетарного мислення», розуміння цих загроз і ризиків та можливостей їх уникнути завдяки належному високопрофесійної здійсненню їхньої майбутньої діяльності та відчуття особистої відповідальності також має розглядатися як одне з виховних завдань вищої школи. Його ж успішне розв'язання можливе лише через навчальний процес, через професіоналізм.

Сьогодні необхідно констатувати, що в активне життя вступило нове покоління молоді, якому притаманні принципово інші уявлення про життєві цілі, про моральнісні риси особистості, її етичні принципи і переконання, ціннісні установки, ідеали та орієнтири. В умовах демократизації суспільного життя і потужного впливу на молодь антигуманних зразків псевдокультури, який відбувається з боку засобів масової інформації та Інтернету, виховні дії педагогів мають бути виваженими, ненав'язливими і водночас системними і послідовними. Виключно важливого значення набуває чітка орієнтація всієї системи виховної діяльності науково-педагогічного складу і керівництва вищого навчального закладу на цілеспрямоване формування особистості нового соціокультурного типу.

Для системи інженерної освіти це перш за все означає подолання у технократичного типу мислення і його трансформацію в гуманістичний, прищеплення студентам сприйняття людського життя як найвищої цінності. Майбутній фахівець моделі ХХІ століття має бути високодуховною особистістю, якій притаманні розвинені уміння і глибока внутрішня потреба в постійному самонавчанні, самовихованні і самовдосконаленні протягом всього активного трудового життя, прагнення до поглибленого пізнання об'єктивної дійсності й естетичне її сприйняття, бажання осягнути смисл життя і послідовно дотримуватися життєвої позиції в гармонії з мистецтвом, висока загальна і професійна культура.

Його рисами мають бути розвинені інтелект і креативні здібності, чітка інноваційна спрямованість професійної діяльності й ціннісне її сприйняття, гостре відчуття нового, активне творче життя й постійне оволодіння новими знаннями як однією з життєвих цінностей, особливо в умовах суспільства знань та інтелектуальної економіки. В той же студентові має бути притаманний прагматизм, уміння розробляти та використовувати нові технології, необхідні для ефективного реалізації набутих професійних знань. Мається на увазі розвинена підприємливість, володіння іноземними мовами й сучасними інформаційними технологіями, що забезпечить йому належний рівень конкурентоспроможності в новій економічній і соціокультурній ситуації та високу професійну і соціальну мобільність.

Філософія виховання має виходити з того, що основою всієї системи виховної діяльності має бути орієнтація на самовиховання як найдійовіший спосіб ефективного досягнення її цілей і завдань. Адже добре відомо, що тільки те, що людина робить сама, за власною ініціативою й інтересом, дає найкращий результат. Безумовно, завдання педагога полягає в тому, щоб ненав'язливо, створюючи у студента повну ілюзію самостійності, допомогти йому свідомо проаналізувати свої вчинки і поведінку, погляди, принципи і переконання й обрати цілі,

Як пишуть у зв'язку з цим С. Б. Каліновська і Л. К. Фортова, «самовиховання являє собою свідому діяльність людини, спрямовану на розвиток у себе позитивних якостей і подолання негативних». На їхнє переконання, «про самовиховання можна говорити у тому разі, коли людина виробляє здатність ставити перед собою суспільно значущі цілі, створювати умови і регулювати порядок здійснення цих цілей, контролювати їх виконання і аналізувати свої вчинки [9, с. 114].

Випускник вищої школи завжди вважався представником інтелігенції. Іншими словами, він має відчувати особисту відповідальність не тільки за результати і наслідки власної діяльності, а й за результати діяльності тих, хто працює поряд з ним, за долю країни взагалі. Зовсім не випадково провідний український фахівець у сфері виховання І. Д. Бех впевнений, що «нині, коли незрівнянно зросло значення людського компонента в побудові майбутнього суспільства, коли стають необхідними максимальні людська відповідальність і зусилля бути людиною (насамперед людиною дії, яка діє не лише активно, а й оптимально доцільно), коли різко збільшується психологічне і фізичне навантаження на людину у всіх сферах професійної діяльності, поглиблюється низка важливих традиційних і виникають нові проблеми професіонала, професійної діяльності – проблема захисту людини від професійного перенавантаження, оптимізації її контактів з новими технічними засобами, виявлення людських можливостей в екстремальних умовах і в нових напружених ситуаціях теперішнього часу, проблеми ліквідації конфліктів усіх рівнів і форм, пошуку шляхів удосконалення праці спеціалістів, які не мають права на помилку. У наші дні проблема професії, як і вміння якісно робити свою справу, набуває особливого сенсу» [10, с. 109]. Згадуючи знов цитоване вище зауваження С. Ф. Клепка стосовно того, як часто у повсякденному житті, звертаючись начебто до фахівця, в дійсності ми «натикаємося на некомпетентність, необізнаність», можемо впевнитися у необхідності **виховання** професіонала, для якого його фахова діяльність є справою всього життя, важливою життєвою цінністю. Тільки тоді він відчує свою суспільну значущість, отримає повагу людей і самоповагу, набуде справжньої особистісної гідності.

Отже, аж ніяк не заперечуючи основного завдання вищої школи, тобто високоякісної підготовки студентів до майбутньої професійної діяльності, філософія виховання виходить з того, що його належне виконання майже неможливе без виховання. Дійсно, логіка професійної підготовки зі всією необхідністю вимагає повноцінного використання її виховної складової. Тільки при такому системному підході можливі формування і розвиток творчої індивідуальності фахівця. Ігнорування виховного потенціалу освіти в процесі його підготовки у кращому разі сприятиме лише формуванню ремісника, який розглядатиме свою професійну діяльність як джерело коштів для добробуту своєї сім'ї і не сприйматиме її як одну з важливих життєвих цінностей, як можливість максимальної реалізації свого професійного та особистісного потенціалу.

Як свідчить майже п'ятдесятирічний досвід педагогічної діяльності автора у вищій школі, студент охоче оволодіває будь-якою навчальною дисципліною тоді, коли він не просто розуміє її значущість для успішного здійснення майбутньої професійної діяльності (значна ж частина дисциплін не використовується в ній безпосередньо), а й самостійно робить саме в ній певні «відкриття». Це допомагає йому повірити у свої сили й можливості, формує і розвиває психологічну готовність як до фахової діяльності, так і до спілкування з людьми в процесі її виконання, до ефективної організації спільної діяльності людей. Однак в межах традиційної лекційно-семінарської системи досить проблематично досягти цього. Індивідуалізація навчально-виховного процесу вимагає інноваційного підходу, який би ґрунтувався на новій філософії освіти і новій освітній парадигмі, невід'ємною складовою якої має виступати філософія виховання.

5. Висновки. Наведені міркування виступають результатами аналізу як теоретичних положень філософії освіти і педагогіки вищої школи, так і цілеспрямованих спеціально організованих педагогічних експериментів. Ці результати дають вагомий підстави дійти таких висновків.

По-перше, сучасна філософія освіти має виходити з нових суспільно-політичних, соціально-економічних і духовно-культурних реалій, відповідно відображати їх у проблематиці своїх досліджень. Так, сьогодні помітне падіння духовності і втрата життєвих орієнтирів значною частиною людей, в тому числі молоддю, вимагає розробки нової виховної парадигми, в отже і досліджень у сфері філософії виховання. Її проблематика є досить складною, оскільки йдеться про відносно дорослих людей, у яких певною мірою вже сформувалися життєві цілі, цінності та ідеали.

По-друге, ускладнення змісту і характеру виробництва і відповідних суспільних відносин зумовлюють істотні зміни в системі життєвих цілей і цінностей. Ця обставина вимагає від системи освіти нових підходів до вибору змісту і характеру навчально-виховного процесу і до способів забезпечення його системної цілісності. У вищій школі не повинно бути «виховної роботи» у традиційному розумінні, а повинна бути виховна діяльність, коли студента не виховують, а він сам виховується завдяки професійному і особистісному авторитету педагога, його культурі, моральним принципам і переконанням.

По-третє, філософія виховання у вищій школі виходить з того, що для успішного виховного впливу на студента педагог має бути професіоналом у сфері своєї науки, разом зі студентами активно здійснювати дослідницьку діяльність, постійно удосконалювати свою педагогічну майстерність, бачити в кожному студенті особистість і поважати його незалежно від показників успішності. Він повинен бути переконаним у тому, що успішність студентів істотною мірою залежить від нього, від його вміння викликати їх інтерес до навчального матеріалу та мотивувати їх на його розуміння і засвоєння.

По-четверте, одним з надзвичайно важливих завдань системи освіти з виховання студентів має стати прищеплення їм усвідомлення самоцінності освіти і знань, розуміння того, що освіченість є основним засобом досягнення ними життєвого успіху, їх особистої творчої самореалізації. При цьому вони повинні бути впевнені, що досягнути щастя і відчуття повноти життя можна лише тоді, коли їх власні інтереси не суперечать суспільним інтересам, що необхідно бути не просто професіоналом, а глибоко порядною людиною.

Нарешті, по-п'яте, належна виховна діяльність педагогів вищої школи постає сьогодні визначальною передумовою формування нової генерації національної еліти, а отже і важливим чинником духовно-культурного відродження України, без якого неможливе її соціально-економічне відродження, бо в такому разі воно просто втрачає сенс.

Список літератури: 1. *Кремень В. Г.* Освітня діяльність і інтелект: проблеми формування національної інтелігенції // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2008. – № 2. – С. 3-11. 2. *Смирнов С. А.* Педагогическая антропология // Высшее образование в России. – 2010. – № 4. – С. 102-108. 3. *Андрос Є.* Комунікативна природа людського буття / Євген Андрос // Філософія: Світ людини. Курс лекцій: навч. посібник / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов та ін.. – К.: Либідь, 2003. – С. 225-242. 4. *Кленко С. Ф.* Конспекти з філософії освіти 5. *Сисоєва С. О.* Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу: Монографія / Світлана Сисоєва. – Хмельницький: ХГПА, 2008. – 324 с. 6. *Никулина О. М.* Духовно-нравственное воспитание в системе подготовки специалистов социальной сферы / О. М. Никулина, Е. В. Родькина // Педагогика. – 2010. – № 3. – С. 52-57. 7.

Чудновский В. Э. Смыслжизненный аспект современного процесса образования // Вопросы психологии. – 2009. – № 4. – С. 50-60. 8. Журавлев А. Л., Купрейченко А. Б. Роль нравственной элиты в российском обществе: постановка проблемы и возможности исследования // Психологический журнал. – 2010. – Том 31. – № 2. – С. 5-19. 9. Калининская С. Б., Фортва Л. К. Педагогический контроль как условие самовоспитания студентов // Педагогика. – 2010. – № 1. – С. 114-116. 10. Бех І. Д. Становлення професіонала в сучасних соціальних умовах // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2008. – № 2. – С. 109-115.

О. С. Пономарьов

ВИХОВНИЙ ВЕКТОР НОВОЇ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ

Проаналізовано роль і зміст виховання сучасної студентської молоді у філософії освіти. Підкреслено, що виховна діяльність у вищій школі полягає перш за все у тому, щоб студенти виховувались, беручи приклад зі своїх педагогів, які мають бути для них взірцем професіоналізму, порядності і культури. Розкрито суспільну значущість виховної діяльності.

А. С. Пономарев

ВОСПИТАТЕЛЬНЫЙ ВЕКТОР НОВОЙ ФИЛОСОФИИ ОБРАЗОВАНИЯ

Проанализированы значение и содержание воспитания современной студенческой молодежи в философии образования. Подчеркнуто, что воспитательная деятельность в высшей школе состоит прежде всего в том, чтобы студенты воспитывались, беря пример с педагогов, которые должны быть образцом профессионализма, порядочности и культуры. Раскрыта общественная значимость воспитательной деятельности.

А. S. Ponomaryov

EDUCATE VECTOR TO NEW PHILOSOPHY OF EDUCATION

A value and maintenance of education of modern student youth is analysed in philosophy of education. Underlined, that an educate activity at higher school consists foremost of that students were educated, following a suit from teachers, which must instance professionalism, decency and culture. Public meaningfulness of an educate activity is exposed.

Стаття надійшла до редакції 2.07.2010

УДК 378.2

*Кропотова Н.В.,
г. Симферополь, Украина*

СМЫСЛОВАЯ ИНТЕРПРЕТАЦИЯ КАЧЕСТВА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ